

D A N I C A

Katolišk cerkven list.

Tečaj XII.

V Ljubljani 4. vel. serpana 1859.

List 16.

Prikazni in razodenja presv. Marije Device.

Od časov aposteljnov pa do današnjih dni se je nebeška Kraljica brez števila kratki prikazala in razodela ubogim popotnikom skoz solzno dolino, jim je moč dajala, upanje budila, solze otirala, jih k sveti zanesljivosti, stanoovitnosti, ljubezni in sleherni čednosti vnela. Velikrat se sliši in bere od tacih razodenj, ali bolj natank nauk od njih se le malokje sliši. Ni davno, kar je prišlo na svitlo imenitno delo od nar imenitniših in zanesljiviših prikazin in razodenj Marije Device začeni od njeniga razodenja sv. aposteljnu Jakopu staršimu pa do naj poslednjih današnjih časov (*Erscheinungen und Offenbarungen der allerseligsten Jungfrau Maria vom Beginne des Christenthums bis zu unserer Tagen: nach d. franc. v. Paul Sausseret, Ehren-doherr von Troyes, deutsch herausgegeben. v. Jos. Chownetz, 2 Bde. Schaffhausen 1858*). V predgovoru tega dela je precej obsirna obravnava od prikazin in razodevanj Marije Device sploh, po kateri naj tudi bravcam našiga cerkveniga lista kratek poduk podamo.

Taki poduk pa, se vé de, je le za verne, in ne za nejevernike. Ta opomba je tolikanj bolj potrebna, ker se najde celo med bolj priprostimi kak prederzneš in širokoustnež, ki dvomljivo rad pogodernja tudi še zoper pridige, katerih zapopadek se njegovim ušesam in njegovimu z graham zablatenimu sercu ne prileže. „E! kdo neki vé, kako je tamkej, sej ni bilo še nobeniga nazaj, de bi nam povedal?“ Že marsikterikat je kdo s temi besedami zoper slišano pridigo rogovilil, in prav čudno je, kar je v bukvah modrosti v 2. pogl. pisano, de so neverni ljudje že v starim testamentu ravno ta brezbožni oporek imeli, čes: „Se nikogar ni bilo nazaj z unkraj groba; kadar umerljiviga grob sprejme, je za vselej zanj obdelano, in še nikogar ni bilo, de bi bil naznanil, kaj se v unih krajih godi, v ktere vsaki gre in nikogar iz njih nazaj ni.“ (Sap. Cap. 2.) To je znamenje, de je naš dušni sovražnik dobro zapisal tiste besede in izreke, s kterimi si je svoje dni nar več služabnikov pridobil, de jih ne pozabi, in jih še zmiraž na ušesa in v serce šepa tistim, ki ga poslušajo. Sej najdemo, de tudi sploh sovražniki resnice in lepiga življenja navadne izbrušene ugovore in kratke lažnjive stavke na jeziku imajo, ktere pri vsaki priložnosti resnici v oči bersnejo, in de tudi v hudobii ni nič noviga pod solncam, ampak se le staro ponavlja, kar ima spačeni svet in hudoba v svoji stari krami. Taki ljudje, kaj pa de, najdejo še toliko bolj tudi zoper vsaktere razodenja in prikazni dosti oporekanja in ugovorov.

Drugi sicer s sveto katoliško Cerkevjo terdno verujejo, de za tem časnim življenjem nasleduje večno, ki bo srečno za dobre, nesrečno za hudobne; menijo pa vender, de je med tem in prihodnjim življenjem neprestopljiva stena.

Ti in uni naj premislijo, kar piše učeni spisavec bukev od Marije Device, ki se „dreifache Krone“ imenujejo. Letá pripoveduje več precudnih dogodb, prikazin in razodenj Marije Device, in potem nekako tako le nadaljeva:

„Zdi se mi, de marsikteriga naših prebrisanih posvetnih otrok slišim, de se čez vse posmehuje, kar sim ravno rekel. . . . Od tih tih tenkih glav se tudi pač družiga ne da misliti, ker oni vso svojo bistroumnost v to stavijo, de ne verujejo, kar se njih očem vidno ne pokaže. Ko jih človek sliši govoriti, bi menil, de so nakarili ljubinu Bogú postave dajati in njegove milosti prikrajsevati; in ker so oni pač deleč od take zaupljivosti, hočejo sami sebe prestlepiti, de v skazovanji čednosti ni nič boljšiga razun kar so sami nad seboj skusili in sami v djanji skazovali. V tem pa je po moji misli ravno toliko nevednosti kolikor domisljuje. Zakaj po eni strani je znamenje velike prevzetnosti, se le samiga sebe za pametniga imeti in meniti, de se je toliko modrih mož motilo, ki so une čudeže preiskovali, bogoučene obsoditi, desiravno sam morebiti ne besedice od bogouka ne razume, določila v rečeh delati, od kterih nima nikakorsniga znanja in še manj skušnje; zastran znotranjih (duhovnih) reči soditi, kakor se kje travnik ali vert presojuje, in sploh nad vsim dvomiti, kar se enačiga v življenji svetnikov najde. Po drugi strani pa je znamenje majhniga uma, ako si domisljuje, de Bog ne zamore sploh več storiti, kakor tisto, kar navadnim ali vsakdanjim dušam skaže, ali de ni nikakorsnih družih dobrot za tiste, ki Njega iz vsiga serca ljubijo in zanj velike reči terpe ali delajo, mem tistih dobrot, ki jih vsim ljudem skazuje, kteri so že s tem zadovoljni, de hudobni niso. Kdor koli tako sodi, si dela vse premajhin zapopadek od dobrote Božje, in kratko in malo ne pozná neskončne globočine milosti Božje, ktera se tistim meri, ki se iz ljubezni do Boga vsim drugim sladkostim odpovejo, ki le v Njem in po Njem zdičujejo; ki ne spolnujejo le Njegovih zapoved ampak tudi Njegove svéte, in ki z vso naglico spolnujo tudi nar manjši znamenje Njegove volje.“

„Res je, de take milosti za to ne jenjajo milosti biti, ker jih uni ne verjamejo; de Bog nič manj dobrotljiv ni, akoravno Ga uni napčno sodijo, in de tistim, ki se v Njem veselé, je malo mar, če jim to enaki modrouki poterdijo ali ne; nasproti pa govore z nevesto: „Meni sami(mu) moja skrivnost, meni sami(mu) moja skrivnost!“ (Iz. 24, 16.) Je pa na tem ležeče, de ti duhovi in terdoverci boljši misel dobé od Boga in od tistih, ktere Bog hoče počastiti, — zlasti zato, zakaj ako se tako terdoverno vedejo, oni postavo milosti kratijo, — ker ali ne verujejo, kar se uči od govorenja Bogá z Abrahamam, Mozesam in družimi, ali pa se morajo v to podati, de je Bog pozneje svojo roko umaknil in svojo dobrotnost vtesnil, česar pa noben pravi sin katoliške Cerkve nikoli ne bo dopustil. Iz tega ne mislim sklepa izpeljevati, de naj se vse verjame in vse sprejme. Dobro véim, de Modri tistimu lahkomiselnost očita, ki pre-

lahko veruje (Non omni verbo credas: ne verovaj vsaki besedi. Eccli. 19), in de sv. Janez uči, naj duhove poskušamo, de spoznamo, če od Boga prihajajo (Jan. 1, 4). Rečem pa nar poprej, de to ne gre, komur si bodi; zakaj ako se v reči znajdeni sodniki pokličejo, de prepir zavolj polja ali vinograda razločijo; ako si kdo ne upa usnja si nakupovati, de bi čevljarja seboj ne vzel; ako se ljudje pri naj navadnih opravih zanesó na moze, ki so izurjeni v tistim delu: ali v tako imenitni in pretežavni reči bi smela pa tako razberzdana vestna prostost gospodariti? Drugič terdim, kadar so enake reči zredama poterjene, de je nar varniši, se ne dalje ustavljati; sej je tudi nekđaj Zveličar svojiga večniga Očeta hvalil, de je enake skrivnosti modrim tega sveta skril, malim pa — to je, ponižnim in priprostim — jih je razodel.⁴

Poslednjic ni vprašanje, če je mogoče, de so razodenja, ali ni mogoče? Zakaj ko bi ne bilo mogoče, bi jih pa ne bilo. Prikazni in razodenja so bile ob vsih časih keršanske zgodovine, od prvih dni katoliške Cerkve pa do časa, v kterim mi živimo; k temu imamo spričevanja in pristne dokaze naj svetejših in nar bolj razsvitljenih mož, ki so prisceženi sovražniki vsake goljufije in slepila. To dokazujejo zapisniki naj imenitnih in naj vestnih zbiralš; veči del njih je bilo silo natanko, preojstro in globoko preiskovanih. Veliko število jih je od visoke nezmotljive veljave sv. Cerkev poterjenih, zoper ktere ni več ugovora, in ga ne sme biti.

De tudi v ti reči ni brez goljufije, je gotovo. Hrepenenje, se ponášati s čeznatornimi darovi je marsiktero necimerno dušo zapeljalo, de se je mislila v zavezi biti z angeli in družimi izvoljenimi, in potem razglasevati, de je vidila skrite in drugim umerljivim zakrite reči, kakorsne Bog le redkokrat na zemlji razodeva in jih navadno le svojim posebnim prijatam prihranjuje za njih izvrstno čednost in svetost. Tode ravno lažnjive prikazni in lažnjive razodevanja pričajo, de so tudi resnične prikazni in razodenja, kakor ponarejeni denar kaze, de mora tudi pravi na svetu biti, kakor zmota priča, de mora tudi resnica biti, in tema svedoci, de tudi svetloba biva.

Sveta Cerkev ni nikoli vsih enacih reči lahkoverno sprejela za resnične; vselej in povsod so bile enake dogodbe od sodnikov preiskovane; vsaki čas so vedili, de take pripovedovane zaveze z duhovnim svetam utegnejo biti tudi slepilne, ter znajdenje tistih, ki se z njimi hvalijo, goljufije angela temote, zblode zbeganih možgan, igre in dozdeve bolne domišljije, ali pa nasledki iz oslabenja duhovnih moči in telesniga življenja. Od nekđaj so dobro vedili, de prevzetnost in hinavšina se pod vsaktere podobe skriva, de se angel teme tudi sem ter tje v podobi angela luči prikazuje, de bi celo izvoljene preslepil in zapeljal, ko bi Bog pripustil. Od nekđaj so dobro vedili, de čisto natorne sanje utegne imeti kdo za razodenje Božje in prikazni, in zblode zmešane glave za govorjenje in povelja iz nebes. Torej je bila vselej v tacih rečeh ojstra sodba. Koliko tacih reči je bilo zaveženih in so bile zaznamnjane kakor laž, zmota, slepilo, goljufija.

Ne nevernimu, preklinovavnimu modrijanstvu Voltérjeve sole, temveč keršanskimu bogoslovju se nam je zahvaliti za naslednje premišljevanje: „Le z nar veči zderljivostjo in le z naj nezaupljiviši previdnostjo; le po počasni, previdni in obširni preiskavi, le po zrelih prevdarjanji in reznim natančnim pozvedovanji se smejo posamezne razodenja sprejeti. Kako potrebno de je to, se prepričamo, ako pomislimo, kako de se je nad stirkrat dogodilo, de se je k oslepenju duš padli angel spremenil v angela luči, in de je pod videzama nebeškiga razodenja domišlji dajal zapeljive slepila in prazne sanjarije. Tode od druge strani se tudi ne sme nespomišljeno in že naprej vsako razodenje zavreči. Ali še enkrat rečem, sprejeti se sme le po zvesti preiskavi, in sicer ne le samo razodeti reči, ampak tudi oseb, kte-

rim so bile razodete. Verh tega se mora tudi preiskovati, če te razodevanja niso nasproti misli sv. pisma, veri svete Cerkve in splošnim mislim bogoslovov.“ (C. de Veg. Theolog. marian. num. 381.)

Take reči pa imajo vikši in znajdeni možje preiskovati, in drugim kristjanam je potem lahka reč, se namreč tega držati, kar je po vere vrednih možeh ali oblastih poterjeno, sprejeto, spričano. In desiravno vse enake razodenja in prikazni sploh niso enake tistim resnicam sv. vere, ktere je človek dolžan pod težkim greham verovati, ker sv. Cerkev jih ni med take povzdignila; so vendar za verniga katoličana silno vesele in tolaživne, in prav pripravne, češenje, ljubezen in zaupnost do visoke Božje Matere v sercih buditi in poživljati; oné duha s svetimi občutki, z Božjim strahom in pobožnostjo napolnujejo. Oné nam živo ohranijo vero v občestvo svetnikov, ker iz njih vidimo, de je zarés zmiraj občenje med živimi in mertvimi, med temi, ki so še v dolini solz in unimi, ki so se v večnost preselili. Dobro nam je pri sercu, ker vidimo iz enacih razodenj, de sta nebo in zemlja po bratovsko zvezana, de ni še poderta tista lestva, gred ali lojtra, ktero je vidil očak Jakop v skrivnostnih sanjah in ki je bila z enim koncam na zemljo operta, z drugim pa je segala do nebes, de po nji angeli Božji in vsi nebeški prebivavci še vselej gori in doli hodijo; de Bog ne pozabi človeka. Res, tolaživno je za nas v dolini solz, si po tacih razodenjih svestim biti, de angeli in svetniki sem ter tje, svoje častitljivo prebivanje popustivši nas obišejo in nam prijazno roko podajo, in de Marija, njih in vsih visoka Kraljica, ne spozná nevredno, nas obiskati, kterimu svojih služabnikov in služabnic pomagat, ga tolažit, mu kaj posebniga razodet.

K temu naj pristavimo eno razodenje Marije Device iz naj starših časov.

Popisano je v imenovanih bukvah, kako se je bila Marija Devica razodela že sv. aposteljno Jakopu staršimu še ko je bila na zemlji, apostelj pa na Španjolskim; dalje aposteljniam malo dni po svojim vnebovzetji, pobožni kristjani Villi l. 46 ali 47 po Jezusovim rojstvu, in nadalje njih silo mnogim do današnjih časov. Poslušajmo, kako se je bila prikazala sv. Gregorju Taumaturgu ali čudodelniku.

Sv. Gregori ima primek čudodelnik zavolj obilnih in velikih čudežev, ktere je Bog po njem delal, in je bil imenitni svetilnik svojiga časa. Njegovi spisi so priča, kako učen, vérin in visoke modrosti je bil. Torej ima pred tem imenam sveto spoštovanje in češenje slehern kristljan, kterimu ni prevzetnost in slepota pameti zatemnila.

Imenitni spisovavec njegoviga življenja, sv. Gregori Nisenčan, pripoveduje, de se je bilo Gregorju Čudodelniku krog leta 231 to le dogodilo.

Sv. Gregori Čudodelnik je bil učenec slovitniga Origena, kteri je bil sicer silo učen, vendar je bil pa njegov uk sem ter tje nekoliko skaljen in se ni prav čisto vjemal s čistim naukam. Zraven tega so bile marsiktere vprašanja od tistihmal bolj na tanko določene; marsikterim resnicam, ki so dandanašnji po veljavi sv. Cerkve ze določene, se je takrat še zopergovorilo, in bogoslovske besede še niso bile takrat tako ojstro razločene, kakor pozneje, desiravno je bil nauk ravno tisti, resnice ravno tiste. Tudi je bilo modroslovje, iz greških šol izvirajoče, prineslo marsiktere zmešnjave v bogoslovje razodeti naukov.

Sv. Gregori tedaj je imel dolžnost, učiti podstavne resnice in nauke svete vere, silo pa se je bal vestni mož, de bi kakih zmot ne razširjal; torej je bil v velikih britkostih in stiskah.

Neko noč, ko je v velikih stiskah molil, ga premaga spanje. V spanji zagleda častitljiviga starčka v človeški podobi, ki je bil v resnici čeznatorne lepote in veličastva, ki je v svoji hoji, derzanji in pogledu imel skorej nekaj božjiga, njegovo obličje je sijalo v neizrečeni pohlevnosti in ves njegov obraz sploh je razodeval nadzemeljsko visokost.

Sv. Gregori se prestraši in ostermi pred to prikaznijo, vstane in vpraša obiskovavca, kdo de je in kaj hoče.

Le-tá v prvo z lahimi besedami osupnjeniga Gregorja vmiruje, potem mu reče, de ga je Bog poslal, oblake razdajat, ki so Gregorjeviga duha obdajale, pritežnosti rešit, kterih pojasnjenja on iše, in mu dat spoznati nauk resnice.

Te besede so Origenoviga učenca vpokojile. Veselje je v novo napolnilo njegovo dušo, boječnost se je upanju umaknila in oserčil se je, zaupljivo pogledati vanj, s kterim je govoril.

Le-tá pa je roko stegnil, kakor de bi hotel s perstam na nekaj pokazati, in ko je Gregori roko tega skrivniga bitja z očmi spremljal, vglada drugo prikazino, ki ga je vnovič osupnila, de je skorej ostermel. Bila je žena, lepa, ljubeznjiva in častitljiva, de je lepoto, ljubeznjivost in častitljivost družih ljudi deleč preseglá. To bitje je bilo viditi čeznatorno, in zdelo se je, ko de bi več božjiga kot človeškiga nad seboj imelo.

Sv. Gregori, premagan od prečistiga bliša, ki je od nje kakor iz lučniga morja lil, je obličje odvernil in oči v tla oberne. Njegoviga duha pa so v novo neštevilne misli znepekovejale, kakor ob viharnim dnevu nevihte znepekoujejo in vzdigajo veršino na morji.

Vse stanovanje pa je tisti čas svitloba napolnovala, ki jo je bilo kaj čudno viditi v globoko temni noči; vsako tih prečudnih bitij se je tako prečudno svetilo in sijalo, de ste bili tako rekoč gorečima baklama enaki.

Še stoji sv. Gregori boječ in pretresen, možko bitje pa spregovori na znanje, ki ga da ženska prikazina, in ga vpraša, kaj mu britkosti dela? odgovarja na njegove dvome, mu razjasnuje, kar je težko umljiviga in mu poslednjič dodeli popolnoma znanje praviga nauka in besed, ktere so potrebne, de se prav zaznamnja.

Ti dve skrivni bitji pa ste bili sama sveta Devica in sv. Janez evangelist.

Ko sta bila zginila, je sv. Gregori vse popisal, kar si je bil v spominu ohranil, in v vsih svojih spisih in pridigah se je vedno po tem ravnal. Tudi je naslednjim časam zapustil razlaganje kersanskiga nauka, ki ga je veliko številu kersanskih občin sprejelo in se po njem ravnalo, in ki je njegovo lastno škofijo dolgo časa krivoverstva obvarovalo.

Nekoliko od jezuitov.

Marsikaj so hudovoljni ljudje, nezbožni pisaci, zani-karni časniki, zvičajni krivoverci na svetu zaničevali, obrekovali, se lagali, čez marsikaj lajali, bevskali, vpili in rogovilili; vender ne kmalo čez kako reč toliko, kolikor čez jezuite in njih sveti red. In kar se je godilo, se godi tu ali tam, več ali manj še dan današnji, kakor se ravno zdaj iz Laškiga sliši, in je Danica že nekaj omenila.

Smé se pa terditi, de nobeniga reda Bog bolj ni ljubil kakor tega, ker nobeden ni zavolj njegoviga Edinorojeniga toliko prestal kakor le-tá. Ako je zaničevanje in preganjanje ter sploh križ znamnje, de je kdo pravi Kristusov učence, zares nihče tega znamnja očitniši ne nosi, kakor red Jezusove družbe.

Sv. Ignaci, pravi ljubivec križa, si je bil od Boga gnado sprosil in naprej povedal, de udje njegoviga reda ne bodo nikoli brez preganjanja. In ta prošnja in prerokovanje se spolnuje do današnje ure. Njegov red ni imel ob nobenim času pokoja; ako se je v eni deželi zmagovito vojskoval in v miru delal za razširjanje kraljestva Božjiga, se je v drugi deželi zoper njega vzdigoval vihar preganjanja, in ob enim času se je slišalo strašno bučanje zoper jezuite in pa njih čast in hvala. Kakor gotovo pa je, de se jezuiti vojskujejo za Boga in razširjanje Njegoviga kraljestva; tako svesti naj si bodo preganjavci tega reda, de so oni pomagaci očeta laži, razdiravci in sovražniki kraljestva Božjiga.

Edini namen jezuitarskiga reda je, kakor je bil od-

menil njih začetnik, sv. Ignaci, „veči Božja čast, pomoč za zveličanje duš, zvišanje in razširjanje sv. katoliške Cerkve, zatiranje krive vere in nevere, kjer koli se razodeva, in bramba resnice, kjer se ona napada.“ Malopridnež je katoličan, sram ga bodi do kosti in kože, skrrije naj se, — komur taki sveti namen ni po volji! Pomočki k temu namenu so, molitev, pokora, čisto življenje, oznanovanje besede Božje, sveta učenost in — mučenstvo ali martra za Boga in svoj sveti namen. Ti pomočki so služili jezuitam ob vsih časih in jim služijo še vselej, njih so se poprijemali in se jih poprijemajo s sklenjenimi močmi in z vso gorečnostjo, z njimi so delali in delajo neizrečeno veliko dobrega.

Jezuiti so pravi učeniki molitve. Po duhovnih vajah ali sv. eksercicijah sv. Ignacia so tavžente in tavžente grešnikov spreobrnili, tavžente in tavžente jih moliti in premišljevat naučili, jim pot v znotranje, duhovno življenje odperli. Sej je znano, de še zmiraj, kdor želi prav dobro in z velikim dušnim pridam eksercicije opraviti, jih gre opravljat k jezuitam. —

Njih sovražniki so jim vsaktere pregrehe natvezali in jih obrekovali tako ostudno, kakor le hudoba sam in njegovi pomagaci zamorejo izmisliti; nikoli pa niso mogli svojih krivičenj spricati, — ravno zato ne, ker so bile same laži. Vedno nova moč življenja, ki se v tem redu razodeva, sveta gorečnost, ki vse ude poživlja, nepremagljiva scrcnost, ki iz žive vere izvira, daje naj lepsi spricevanje njih čistimu, bogoljubnimu življenju, in duhu spokornosti in zatajevanja, ki v tem svetim redu vlada. Ta red šteje osem sto marternikov, in zanesljivo zdaj ze vec, ki so za sv. vero kri prelili, in še zmiraj namaka njegova kri zemljo na Jutru, kjer za razširjanje sv. evangelija žive in umirajo.

Jezuitarski prednik pokliče kogar si hoče iz reda in mu reče: „Jutri greš na Kitajsko, tamkaj te čaka preganjanje, tudi morebiti še smert marterstva.“ „Je ze prav, moj Oče!“ odgovori jezuit, in gre brez ugovora, mučenstvo terpet v daljni deželi, in pod mečem umret. Kje se najde viksi pokorsina, veči zatajevanje samiga sebe, gorečniši ljubezen do Jezusa? Ako se ne motimo, 10 mescev je odločeno novimu misijonarju, ki ima med tuj narod oditi, de se mora zadevniga jezika naučiti, kakor nam je neki jezuit sam pravil.

Kaj pa porečemo od učenosti očetov jezuitov? Tudi nar bolj zagrizeni sovražniki jezuitarjev ne morejo tajiti, de je ni učenosti, ktere bi ne bili jezuiti obdelovali in bi se ne bili v nji izverstnih skazovali. Čez dvanajst tavžent učenih spisovavcov (Schriftsteller) spričuje njih učenost, pridnost in gorečnost. Smé se reči, de po vsih okrajnah na zemlji delajo naprave za čedno oliko in lepo odrejo mladosti. In povedo naj posvetnjaki ali kteri koli si bodi kak zgled na zemlji, de bi bili učenci s toliko ljubeznijo svojim učenicam vdani kakor pri jezuitih? Gojenci iz naj višjih stanov ne morejo pozabiti svojih jezuitarskih učencov. Jezuiti so pravi mojstri v oliko in odreji mladosti. Torej pa tudi imajo učencov iz vsih narodov na zemlji.

Leta 1565 je jezuit Maldonat učil modroslovstvo v Parizu. Število njegovih učencov je bilo toliko, de je mogel pod milim nebam učenje napraviti, de so ga mogli vsi slišati. Iz njih šol izhajajo nar slavnisi in nar ucenejši možje iz vsih stanov; brez števila svetnikov in imenitnih učencov ta red šteje. Kdo ne pozná sv. mladenca Alojzja, sv. Stanislava, zvel. Janeza Berhmana, tih ljubeznjivih cvetlic jezuitskiga reda?

Neizmerne reči zares pa so jezuiti storili za misijone. Sv. Ignaci sam že je svoje učence pošiljal na vse kraje, de so z orodjem besede Božje in svete véde luč sv. vere ali prižigali ali pa podžigali, resnico branili, se zoper zmoto vojskovali, pregrehe zatirali. Komej de je bil svojo družbo vstanovil, je bil poslal pobožniga Petra Faber-a, ki ga je imenoval angela svoje družbe, na Nemško, kjer je Luter s pomagaci vred svoje laži in zmote trosil. Povsod

si je bil zaupljivost pridobil in je zlasti ob Rajni in Majni sveto vero vterdil. Dve leti pozneje je bil poslal papež dva jezuita, Lejay-a in Bobadilla, na Nemško, ki sta zlasti v Regensburgu, Ingoldstadtu, Dillingi, Solnigradu, Vormsu in na Dunaju povodnji luteranstva močinj zdelala. Silo silo veliko je storil sv. Peter Kanizi na Parskim in sploh na Nemškim za sv. vero in lepo življenje.

Lutrov pomagač pri puntu zoper mater sv. Cerkev, Melanhton, je bil ves razdražen zavolj zmagovitih jezuitovskih vojsk in večkrat je sklical: „O gorje, gorje, kako se bo godilo novimu evangeliju! Ves svet se z jezuiti napolnuje!“ Ako bi bili protestanski poglavarji ob tistim času jezuitam v svoje dežele dovolili, ne bilo bi se moglo luteranstvo vkoreniniti; zakaj kamor so jezuiti prišli, učili in pridigali, se je moglo krivoverstvo ustaviti in jenjati, in zapeljani so se vernili k edinosti sv. Cerkve. — Kdo se bo pri tacih okolishinah še čudil, de posvetnjaki, krivoverci, volkovi v ovejih kozah, zlodjeji, vragovi in hudirji tolikanj vpijejo in taki lagoj zenejo zoper jezuite, in mnogi v njih rog trobijo, ki ne vedo, kaj delajo! Protestantje so bili torej njih smertni sovražniki, in jih še dandanasnji v pisanji in z besedo pikajo, grizejo, zaničujejo in obrekujejo. Kjer puntarji zrogovilijo in satana odklenejo, ta morivec, de le sapo dobi, naj prvo plane na jezuite, kakor vidimo ravno zdaj na Laskim.

Ravno tako so delali in delajo še zairaj nejeverniki, nekteri tako imenovani „omikani“ in od mojstra satana ogredesani katolicani, puntarji zoper deželno in duhovsko oblast. Ti zaoteni sovražniki kersanstva in zlasti katoliške Cerkve, bi radi, kaj pa de, tudi jezuite v zlici vode vtopili, ako bi bilo mogoče, ker leti se njih počenjanju serčno ustavljajo, sveto vero pregoreče varujejo, pokorsino živo priporočajo, se zoper pregrehe vroce vojskujejo, ali ob kratkim ker so oni vojsaki zoper peklensko moč.

Misijon jezuitarski ni le samo pe Evropi. Od vec kot 300 let je slo čez 8000 jezuitov na vse strani sveta, svoje delo in življenje darovat razširjanju imena Jezusoviga in zvelicevanju neumerljivih duš. Sv. Francišk Ksaverjan je bil šel na povelje sv. Ignacija tje doli v Indijo, je ondi oznanoval Jezusa križaniga, je spreobernal v 20 letih dve in petdeset kraljestev, je peš prehodil okrajino 1000 milj in je s svojo lastno roko kerstil milijon muhamedanov in malikovaveov. Bil je Francišk Ksaverjan jezuit, prijatelj in učence sv. Ignacija.

V Azii so jezuiti napravili 150 misijonov. Šli so skoz nar daljnši pušave v Afriko in so tamkaj postavili znamenje sv. Križa. Predhodnik našiga rojaka dr. Ignacija Knobleherja je bil jezuit, O. Rilo, Poljak po rodu, močinj duh, de je tudi v Rimu pred njim vse spoštovanje imelo, in njega ediniga so spretniga našli za silo težavni misijon v Afriki. Knobleher je bil njegov učenec, spremeljavec v misijon in naslednik; vse njegovo djanje je kazalo, kako se je bil navzel duha svojiga prednika. Ako se ozremo na Ameriko, je dosti, ako omenimo sv. Petra Klaver-a *) in misijon v Paragvaji; sleherni mora spoznati: Tukaj dela Božja roka. (Primeri Leg. Ott, 31. Jul.)

Mučenstro Božjiga služabnika Sarkandra.

Sarkander, za kteriga obravnave v Rimu že h koncu gredo, de bo za svetnika razglašen, je bil l. 1616 dekan v Holesav-i. Goreč za sveto vero, je bil oče vdov in sirot. Vencel Bilovski mu je v prvo odrekal desetino, je posamezne odpadnike zoper njega podpihoval in je napravil celo, de je nek utrakvistišk pridigar zoper njega vstal, še njegovo življenje ni bilo brez nevarnosti. V taki

britkosti je Sarkander romal na božjo pot v Cenštohovo, se je nazaj gredé nekoliko v Krakovim mudil, in desiravno so mu žugali, se je vender nepričakovano povernil v svojo duhovnijo. Kmal prihrujejo Kosaki, od cesarja Ferdinanda v pomoč poklicani, tudi na Moravsko, ter ropajo in razdirajo. De bi svojim ovčicam prizanesenje pridobil, jim Sarkander z moštranco naproti gre. Ko razberzdani vojaki sv. Rešnje Telo vgladajo, poskakajo s kónj, se na kolena veržejo, de prejmejo blagoslov in mirno gredó dalje. Zdaj pa se neutegama glas razširi, rekoč: Sarkander jih je poklical v deželo! Zavoljo tega so ga preganjali, de se je mogel po gojzdih skrivati, kamor so ga Pikarditi šli iskati. Njih psi ga zasledijo. V železje ga denejo, zvežejo, v Olomovec odpeljejo in v temno luknjo veržejo. 13. svečana se zbere sodba zoper njega: Ladislav Zierotin (Buchheim), nekteri družniki nekatoliškiga svetovavstva v Olomovcu; Bilovski je bil njih predsednik. Naj prvo tirjajo, de naj jim razodene, kaj mu je Lobkovic, pregnani deželni poglavar, v spovedi razodel. Sarkander se temu kar naravnost ustavi; v drugim očitani se sklicuje na svojo duhovsko dolžnost. Na to se zadere eden zmed njih na svetiga moza z gerdo besedo in reče: „Nočeš tedaj resnice povedati; moramo te z rabeljnam prijeti!“ Na večer ga spet izprašujejo. Ker so bili pa njegovi odgovori ravno taki, so ga dali odpeljati v trinožnico in ga zročé trinogu. Sarkander klečé naprej razglasi vse za neveljavno, ako bi med terpinčenjem kaj resnici nasprotniga izrekel, potem poterpegljivo terpi, de mu duhovsko obleko poropajo in ga zvežejo. „Proč z njim,“ je zarjul Buchheim rabeljnu, „na suho tezavnico!“ Kmal zarenči spet: „Bolj napni!“ Kolikorkrat je potem Sarkander na vprašanja odgovoril, de nič ne vé, je bil rabelj naganjan, de naj ga hujski nateza, de se je poslednjič že sam branil, ga bolj natezati.

17. svečana pridejo zasliševavci pijani v ječo, pripelejo seboj tudi krivo pričó. Na ponovljeno vprašanje: čimu je šel na Poljsko, in kakošén namen je imel napad od onod? je Sarkander odgovoril, de je tamkaj samo v duhovnih rečeh imel opraviti. Na ta odgovor je rabelj dobil povelje: „Zdaj skaži svojo umetnost nad njim!“ Kakoršno koli neusmiljenje je rabelj tudi počenjal, je vender bil vedno zmerjan, de je to premalo, in poslednjič je mogel mučencea s prizganimi svečami v ledja žgati. To je terpelo vpricho sodnikov dve uri, de so se rabeljni strudili, ki so pri odhodu svojimu terpinu klicali: „Ne šali se z nami!“ Drugo jutro sodniki in rabeljni zopet v ravno takim stanu v ječo pridejo. Sarkander na vse vprašanja odgovarja, za terdno pa prireka, de ne vé nič zastran Kosakov, in ravno tako stanovitno odvrča vse vprašanja zastran Lobkovicove spovedi. Njegov serčni govor zastran spovedne skrivnosti jih še le prav razkaci. Buchheim ga ukaže z baklami žgati. Ko so pa bakle od tekoče kervi že v tretje ugasnile in jih rabelj jezui na zemljo verže, mu neki drugi zarezí: „Ali je tvoja učencost ze h koncu; ali ne veš celo nič iz njega spraviti?“ Na to je neki tretji rekel, de je na Ogerskim vidil, kako peresa v olji in zeplu pomakajo, jih ljudém nastavljajo, in potem prizigajo. Kar precej tudi to poskusijo; šest perés mu na persih zažgó in v ledja vtaknejo. To grozovinsko počenjanje jih je več vidilo. Katolicani so se jokali, utrakvisti momlali, sodniki divjali.

Ker se mučence tudi še zdaj ni nič vdal, so trinogi rekli, de je to copernija. Dajo ga sleči, nohti na nogah mu porezati in lasé postriči, ter vse sežgati, pepel v vodo vsujejo in mu dajo, de mora piti. Med terpinčenjem je Sarkander večkrat zdihiil: Jezus! Marija! Ana! Buchheim se je s strašnim bogokletstvom nad njim zaderl in pristavil, kaj té kliče, de mu ne bodo nič pomagali! Skoz tri ure v takim kervavim zdelovanji so bili celo rabeljni vtrudeni. Sarkander je bil tako zdelan, de so bile žile očitne, vžiganje mu je bilo meso tolikanj posmodilo, de se je drob zamogel viditi. Pri odhodu so mu sodniki klicali, de je

*) Priporočimo s to priliko bukve: „Petrus Claver, Sklave der Negersklaven; Bilder aus d. Miss. d. Neger. V. J. Holzwarth. Tübingen 1855.“

to le igrača, kar je bilo dosihmal, de se bo mogel pač še bolj potiti. —

Drugi dan so storili sklep, Sarkandra v ječi sezgati. Mestni notar Rudolf Mandel, mestni sodnik Scintilla, še celo rabelj — so se temu ustavljali.

V tem strahovitnim stanu je bil dal Mandel mučencu eniga rabeljnov v postrežbo. Tode ta, Pikardit, je tuhtal, kako bi njegovo terpljenje še zvikšal. Na Sarkandrovo prošnjo za nekoliko postrežbo je Buchheim naravnost odrekel, de ne. V poslednje so darila usmiljenih mestojanov in gospá nagnile jetniškiga čuvaja, de mu je nekaj živeža privolil, od kteriga je pa zamogel le malo vziti. Desiravno je bilo vse njegovo telo ena sama rana, vender ni nobenkrate opustil duhovnih ur moliti. Od konca je liste v brevirji z jezicam in z ustnicami obračal, in ko tudi tega več ni mogel, je prosil obiskovavce za to postrežbo. V takim stanu je umerl po vedni molitvi vpricho dveh duhovnov 17. sušca 1620, izrekši besede 114. psalma: „Daj moji duši iti v tvoj mir; Gospod je s teboj dobro storil.“

Truplo je bilo iz ječe preneseno v hišo neke bogoljubne vdove, de bi se od tam spodobno pokopalo. Veliko ljudstva je bilo k pogrebu zbrani; tedaj prihrumi Buchheim in se dere: „Na vislice z izdajavcam dežele!“ in razsaja zoper tiste, ki so mu ta častni pokop napravili. Ljudstvo se med jokanjem razkropi. Čez pet dni pride od vodjev iz Berna dovoljenje, umerliga tiho pokopati. Vender ga je obilno ljudstva spremljalo v cerkev N. L. G. (naše ljube Gospé) v nebo vzete. Tamkej je bil v kapeli sv. Lorenca pred altarjem sv. Barbare med glasnim jokanjem v pokoj djan. (Gesch. Ferd. II. Hurter VIII. B., S. 121; Schaffhausen 1857.) J. Kajba.

Drobtine za nedeljsko šolo.

Somenj.

Brata Šimen in Feliks sta bila pobožna in za tega voljo od svojih staršev močno ljubljena.

Ker je bil v bližnji vasi somenj, jima nameni oče veselje napraviti, in ji ob enim poskusiti, koliko de sta v dobrim vterjena. Daruje jima tolar, rekoč: Glejta sinka, ker se dobro obnašata vama dam terdnjak, ko gresta na somenj, glejta, de ga prav in dobro obrneta!

Šimen in Feliks se zahvalita in gresta na terg. Pridši na somenj med prodajavnicami sem ter tje hodita, vse lepe reči pregledujeta, ki so bile razpostavljene na prodaj. Slednjič prideta k čevljarju, vgladata žalostno ženico, ki je za svojiga bosiga fantiča hotla par čevljev kupiti. Ko ženica s čevljarjem pogodbo ima, pride možak, jo za ramo na stran cukne, rekoč: Vidim žena, ti imaš dnarje: plačaj tedaj, kar si mi dolžna! Ženico sram spreleti, in mu odgovori: Imejte poterpljenje! moj mož je še le pred 14 dnevi umerl; meso, ki sim ga pri vas jemala, sim za-nj v njegovi bolezní potrebovala; zdaj sim siročica obdana s štirimi otročiči, nimam ne jest ne oni kaj ugrizniti; ravno sim tu, de bi čevlje za pobica kupila, ki mora bós hoditi. — Náte, tu imam še eno dvajsetko, ako jo hočete, njo vam dam. Mesar vzame denar, in odide. —

Šimen in Feliks sta bila pričujoča, ko je ženica zavolj svojiga ubožstva solzice pretakala, in to je seglo Šimnu v globočino njegoviga čutniga serca; pokliče ženko na stran, in ji da svoj od očeta mu podarjeni denar.

Feliks vidi in sliši, ko Šimen ženi priporoča: „Kupite svojimu sinku čevlje za le-tá denar,“ in brata zmirja: Ti si v resnici prismukjen, de si ji pol tolarja daroval. — Šimen odgovori: Danes ne potrebujem denarja; vidil sim somenj, in naravnost jo puham na dom; — in gre. Bilo mu je prav dobro pri sercu, čutil je zadovoljnost, kakor še nikdar ne. — Pač sladek je spomin v sercu, kolikorkrat se ponavlja, rekoč: „dobro si storil.“ — Feliks pa gre v gostivnico, zapije in zaigra svoj

denar. Ko ga je želel nazaj dobiti, zastavi sukno pri nekem judu, zgubi pa tudi posojeni denar! — Glejte, kaj sledi: Feliks si ne upa pred svojiga dobriga očeta, bo potepin, ni bilo več ne duha ne eluha za njim. —

Šimen pa je ostal pri svojih ljubljenih starših, bil je pobožen, delaven, usmiljen do ubožnih, in je imel zmiraj dobro vest in blagoslov Božji. —

Daj milošnjo od svojiga premoženja, ne obračaj svojiga obličja od siromaka; in tudi Gospod svojiga obličja ne bo od tebe odvernill. —

Vsim pomagaj kolikor moreš; imaš veliko, daj veliko; imaš pa malo, tudi od tega maliga daj z voljnim sercam, tako si spravljaj velik zaklad za dneve potrebe (Jop 4. 7. 9. 10.). Poslov. J. K.

Košarica z jabelki.

Fantek je šel v hišo, de bi sosedoviga sinka seboj v šolo poklical. Pride v stanico, in ne zagleda tukej žive duše, pač pa blizo okna polno košarico jabelk. — „O pač lepe jabelka“ — si misli, in gre bližej, ter jih še želneje gleda. — Slednjič seže v košarico, in vzame venkej — —! o ne ne! — si misli, „to ni prav,“ tega ne smém storiti, — ako me tudi nobedin ne vidi, me Bog vidi, On vse vé. — Pusti jabelka in košarico, in že se odpravi iz stanice. — „Stój!“ se oglasi nekdo v izbi. — Strah in trepet za fantiča! — in še večí, ko v hipu starček, ki je za pečjo sedel, proti njemu pride. — „Ne boj se,“ — potolaži stari mož fantiča, ti si dobro otroče, ker si imel Boga v mislih. Vzemi zdaj jabelk, kolikor želiš, in zapazi si za vse žive dni: De „tvoj Oče, ki na skrivnim vidi, ti bo poplačal.“ (Mat. 6. 4.)

Ni na svetu je reči,

De b' ne vid'le Božje je oči. Poslov. J. K.

Ogled po Štorenském in dopisi.

Po nasvetu ljubljanskiga školijskiga korarskiga namestništva sta za ljubljansko gimnazijo izvoljena učenika veroznanstva gg. duhovna, dr. Janez Gogala, stoljni kaplan, in Jožef Marn, dosedanji veroznanški namestni učenik na tej gimnazii.

Iz Ljubljane. 24. pr. m., to je 6. nedeljo po binkoštih je bilo pri sv. Jakopu cerkveno opravilo, kakoršnega je v Ljubljani malokrat viditi. Kmaló po 7. uri zjutraj pridejo družniki tukajsne katoliške rokodelske družbe s svojim lepim banderam v Sent-jakopsko cerkev, in za njimi pride cveteč mladenec z belo svečo v roki s svojim svečarskim mojstram in z njegovo gospo. Le-tá, Jožef Bernhaim, 17letin mladenec, iz Ogerskiga doma, je bil še judovske vere. Ko je prišel letasnjo zimo v Ljubljano, se je kmalo sam preprical resnice nase sv. vere, in se je zanjo unel. Nevtrudljivi vodja kat. rok. družbe, prof. dr. Vončina, so ga podučevali in pripravljali za sv. kerst, ter ga pripeljali v naročje sv. kat. vere. Prav ginljivo je bilo tedaj pri kerševanji tega mladenca. Precastiljivi veliki namestnik in stoljni prost gospod Anton Kos so ga v družbi domačih duhovnov in v prico veliko pobožniga ljudstva kerstili in ogernili z belim oblacilam nedolžnosti. Marsikomu so igrale vesele solzice pri sreči mladiga keršenca. Po sv. kerstu so gosp. prost maševali in verli pevci rok. družbe so lepo peli. — Potem pa je tega keršenca čakalo še drugo veselje in nova sreča. Prejel je ta dan v nunski cerkvi tudi zakrament sv. birme, ktero so mu ljubljeni vodja dr. Vončina kot boter zavezali. Vemo, de ne bo naš Jože nikoli pozabil tega srečniga in veseliga dneva, in tudi drugi ne, ki so kaj pripomogli k tej sreči: vsi pa, ki smo zraven bili, še prav iz serca vošimo:

De Jože bi nedolžnost belo

Ohranil vedno neovenelo! A. P.

Iz Ljubljane. A. Naj „Danica“ tudi pové, de je g. Kamilo Mašek, učenik pri glasbeni šoli v Ljubljani in bivši izdajatelj „Cecilije,“ t. j. mesečnih zvezkov za or-

glavce na deželi 29. junija pri sv. Štefanu nad Stajnico za pljučnico umrl. „Cecilija“ v ravno izdanem III. zvezku žaluje pri njegovim zgodnim grobu, naznanja, da je nje vredništvo začasno prevzel učenik A. Praprotnik, in prav iskreno vabi vse prijatelje in podpornike cerkveniga petja in orgljanja, da bi to blago početje podperali vsak po svoji moči. — Res škoda bi bilo, če bi to koristno delo za cerkev in šolo omagalo. Na noge tedaj, domoljubi!

Iz Ljubljane. Ljubljanske realne in gimnazijalne šole so bile 30. u. m., to je, pretečeno saboto za to leto dokončane, in po zahvalni sv. maši ob 8. v stoljni cerkvi so se na mestnim strelišu slovesno delile šolske darila izverstnim učencem tih učilnic.

Sedmo letno naznanilo c. k. samostojne spodnje realne šole ima na čelu učeno in djansko obravnavo od gosp. vodja M. Peternela: „Schule und Leben, insbesondere Realschule und gewerbliches Leben.“ V tem spisu je med drugim opomnjeno: „Le prepogosto se vidi pri učencih, kar bi človek po njih domačih okolišinah celo ne mislil, da so od doma malo reda vajeni; ravno nasprotno pa s stepim pregledovanjem razvajeni na napake in prederznosti. Taki fantje si prederzne kmal zdaj to zdaj uno, je nadlega učencem in učenkam, ga je treba po mnogokratnim opominovanji poslednjič z bolj reznimi pomočki uganjati, kar pa pri njem doma noče vselej več biti; dajo znati, češ, da so učenci presitni, ker že za take ničice strahujejo. Bodite pa si svesti, dobro misleči starši, da šola nima pred nobeno rečjo več zopernosti, kakor če mora strahovati, in strahuje le kadar je sila. Zares, vsak kdor bi vidil in bi hotel resnico govoriti, bi šoli pred očital, da preveč pregleduje, kakor pa de nepremišljeno in preojstro strahuje. — Postavimo pa, ko bi se takimu zmehkužencu njegove nepokojnosti in nagajivosti še delj pregledovale, kam pridemo z redam, s sadam v naukih in s takim učencem samim? Ali bi ga ne mogli poslednjič kakor zrelega termoglavca in nevedniga zanikarneža iz šole odpraviti? Bo li mar potlej pri drugim opraviilu svojim staršem poštenje in veselje delal, ter skazal, da mu je šola krivico delala? — Kaj taciga še dosihmal nismo doživeli, nasprotno pa le prevečkrat“ (da so bili namreč, kakor v šoli, tako tudi drugod) itd.

V vsih 3 realnih razdelkih je bilo v začetku 153 učencov, po njih jeziku ali besedi: 102 Slovenca, 4 Hervati, 1 Čeh, 37 Nemcev, 9 Italijanov; po rojstnim kraji: 114 Krajnecov (46 iz Ljubljane, 68 od drugod), 13 Primorcev, 5 Korošcov, 10 Stajarcov, 2 Avstrijanca, 1 Pemeč, 1 Oger, 6 Hervatov, 1 Švajcer; tedaj vsih drugodeželcev 39. — H koncu leta je bilo vsih realcov 136.

Božjo službo ob nedeljah in praznikih imajo realci in pa gosp. Marova tergovska šola pri sv. Florjanu, podružnici mestne fare sv. Jakopa.

V svetim letu mesca grudna 1858 so realci, spremljani od vsih učencov, hodili v stoljno cerkev za odpustke molit. O veliki noči so imeli tudi eksercicije; tih svetih vaj in splošniga sv. Obhajila 13. mal. travna so se vdeležili vsi častiti gospodje učenci. Šolskiga patrona svetiga Alojzja so v cerkvi Marije Device na Rožniku (Rosenbach) z Božjo službo obhajali. — Kronika tega učilisa kaže, da je več učencov med pretečenim letam umrlo, kar naj tudi vetrasti mladosti kliče: „Dansi meni, jutri tebi!“ — Iz znatniših c. k. šolskih ukazov se razodeva, da je bilo pretečeno šolsko leto 16 realskih in gimnazijalskih zanikarnih in porednih učencov po našim cesarstvu iz šol izgnanih, ki ne morejo nikjer več sprejeti biti. To je plačilo za potepinstvo.

Letno naznanilo za latinske šole se pričinja s spisom gimnaz. vodja, gospoda Janeza Nečásek-a: „Geschichte des Laibacher Gymnasiums,“ ki deli stan latinskih šol v Ljubljani v tri dobe: 1) pred jezuiti, zlasti od l. 1418 do 1595; 2) ob času jezuitov od l. 1596 do

1773; in 3) od 1774 pa dosihdob. — in prvo dobo popisuje.

Rečeno je, da se ne vé na tanko, ravno kdaj so se v Ljubljani pričele latinske šole, ker pa tukaj kersanstvo že davno cvete in habsburška hiša že od l. 1282 vlada, se da misliti, da so tudi latinske šole tukaj že zgodaj bile.

Na dalje je poznarnjano, da Ljubljana je zanesljivo zmed naj starih mest avstrijskiga cesarstva; bila de je zidana na podertinah stare Emone, ki je stala že nektere stoletja pred Kristusam.

Kacih 60 let pred Kristusam je bila Emona rimska naselbina. — L. 51 po Kristusu je bil oglejski patriarh, sv. Hermagora, poslan od sv. evangelista Marka v to mesto sv. vero oznanovat, in je tukaj postavil perviga škofa. — Zgodnji ljubljanski škofje so bili med drugimi, sv. Maksim 381, Patrici 579, in Flori 599.

Perve 4 stoletja je bila Ljubljana jez za Italijo zoper divje narode. Zahodno-gotški kralj Alarik je bil krog l. 400 pri Ljubljani svoj stan postavil, in hunovski kralj Atila jo je bil l. 452 veči del razdjal.

S travo zarašeno Mirje je ostanek nekdanjiga obmestniga zidovja ob stari Emoni. — L. 456 se je v sedanji Gradšči jelo vzdigovati novo mesto. Že poprej (548) so imenovani tukaj bivajoči slovenski narodi.

L. 745 so bili mende na mestu sedanje stoljne cerkve pobožni ribči sv. Nikolaju v čast zidali staro cerkev tega svetnika.

Krog l. 790 so bili neki ob dandanašnjim gradu Franki zidali novo mesto. Ljubljana imenovano; tudi mislijo, da je bilo ob tem času v navado prišlo ime „Krajnsko, Krain, Carniolia.“

Duhovska oblastnija čez Krajnsko so tiste čase imeli oglejski patriarhi, zlasti sv. Pavlin od l. 776 do 802.

Ob času frankovskiga gospostva so vladali mejni grofi, ki so imeli svoj sedež na Goricanah, na pr. Kuno l. 972, ali v Kraju na ondotnim gradu, ali pa v Ljubljani. Tudi koroški vojvodi, briksenški in frisinski škofje, patriarhi oglejski, in celejski grofi id. so imeli obilne posestva v ti deželi.

Naravno duhovno vodbo je imel vikši duhoven ali arhidiacon, veči del fajmošter pri sv. Petru, in je bil škofov namestnik, to je, oglejskiga patriarha; imenoval se je „nemški prelat.“

L. 1200 je bil zidan Novi terg in Ljubljana je bila zvikšana; zlasti je dobila slovez, odkar je bilo po cesarji Ferdinandu in papežu Piju II. (1461 in 1462) škofijstvo ustanovljeno.

L. 1418 so šent-peterski fajmošter z ljubljanskimi svetovavci in mestnjani od avstrijskiga nadvojvoda Ernesta Zeleznika (dem Eisernen) dobili privoljenje pri sv. Miklavžu šolo zopet napraviti. Iz zadevniga pisma je očitno, da besedica „und“ se mora prav za prav pisati „vnd,“ — pa tudi „ain Schuel Pawen, wann das ain gemainer nuz wer,“ itd. — Od te šole se veliko ne vé, ker so bili turki l. 1496 cerkev sv. Nikolaja poderli; vender pa stavijo za vstanovno leto ljubljanske gimnazije število 1418.

Ko je bil kokalj krivoverstva tudi na Krajnsko svoje kervavih solz vredne zmote natrosil, so bili tudi v Ljubljani luteransko šolo napravili, so luteranske bukve vrivali in krivoverske učencike nekaj iz ptujstva klicali, nekaj so se tukaj izkotali. To je terpeló neki do l. 1595, ko sta bila Kori II. in Ferdinand II. krivi veri ojestro stopila na peto. —

Knez in škof Tavčar, korarstvo, katoliški stanovi in mestna gosposka so storili sklep, jezuite poklicati v deželo, ki so potlej res 1595 slovesno prišli, in so bili od nadvojvoda Ferdinanda, in od družih obilno podpirani, ter so l. 1596 sprejeli gimnazijalske šole. —

Latinski solci so imeli Božjo službo nekaj v nunski, nekaj v krizanski cerkvi. Velikonočne eksercicije so v. č.

korar in škofijski odbornik za ljublj. gimn. dr. Jan. Križost. Pogačar vodili in sklenili. Petkrat skozi leto so šolci prejeli svete zakramente. Z obhajanjem šolskiga patrona, sv. Alojzja, so bili sklenili slovesno prvo sv. Obhajilo. Podoba sv. Alojzja in gimnazijalno bandero je lepšalo ta praznik; imenovani v. č. gospod korar dr. Pogačar so ga s primernim nagovorom povzdignili.

Učencov na tem učilišu je bilo h koncu t. l. 594 očitnih in 13 stranskih, njih 517 katoliške vere; po narodu 489 Slovencev, 125 Nemcev, 2 Italijana, 1 zamurec (privatist). 105 učencov je iz šolskih zalog druga pol leta 3312 gold., prvega pol leta pa 87 učencov 2877 gold. potegnito. — Alojzjancov je bilo letas 56. — L. 1855 se je bila pričela gimnazijalna zalog za ubožne latinske šolce, iz ktere se je to leto 263 gold. potrebnim učencem razdelilo in ima 1000 gold. jistine. Veliko učencov je dobivalo živež pri č. oo. frančiškanih, pri č. gosp. Ursularicah, v škofijskim semenišu in drugod. Gospod gimn. vodja v naznanilu vse blagoserčne dobrotnike priljudno zahvaluje in se priporoča za nadaljno pomoč. — Učilnino je plačevalo 2. polovico 281 učencov, rešenih je bilo 326; vsa učilnina t. l. znesla 4132 gold. —

Prihodnje šolsko leto se začne s 1. vinotokam (oktob.). Novinci se morajo od 24. do 28. kimoveca pri c. k. šolskim vodstvu, pri vredovavnim učeniku in katehetu oglasiti; seboj morajo prinesiti šolske spričevanja, kerstni list ter plačati vpisnino 2 gold. 10 kr. n. d. Drugi učenci se oglašajo do 30. kim. — Gornji gimnazijalci, ki niso pod Ljubljano, morajo imeti tudi od okrajne vradnije poterjene domačinske liste, de bodo pri policiji dobili dovoljenje skoz šolsko leto tukaj prebivati, potem ko bodo v šolo sprejeti. — Sprejemne in ponavljavne izpraševanja bodo 29. kimoveca.

V dekliških nunskih šolah so bile očitne izpraševanja 1. in 2. t. m., na koncu vsaciga izpraševanja pa očitno in slovesno obdarovanje pridnih šolaric. Včeraj ob 8. je bila zahvalna sv. maša v nunski cerkvi. — Vseh šolskih otrok je bilo znatno število 948. Znano je, de je tukaj zunanja in znotranja šola, in obe niste samo učilnici ampak pravi blagi odgojilnici ali olikovavnici ženske mladosti za dušne in telesne potrebe. Kar znotranjo šolo tiče, se učenke vadijo zraven vsih 4 rednih šolskih tvarin tudi ženskih ročnih del, francozovšine, italijanšine, v klavirji, zemljepisu, zgodovini, naravstvu, risanju in petji. Bilo je letas v 4 razredih znotranjih sol 117 dekličev iz raznih krajev.

Izpraševanja na ljublj. c. k. normalni glavni šoli so napovedane na 31. mal. serp., 3., 4., 5. in 6. vel. serpana.

Razgled po kersanskim svetu.

Lombarško. Oo. jezuiti v Milanu so bili z gerdim rogoviljenjem prisiljeni Milan zapustiti, in njih naprave so od nove vlade odpravljene; kaj se bo z njih posestvam zgodilo, se bo kmalo vidilo.

V Insbruku je bilo 24. u. m. 38 duhovnov posvečenih, med njimi 26 neredovnih.

Rimsko. „Univers“ piše, de eni pravijo, sv. Oče so častno predsedništvo pri laških zaveznih derzavah skorej sprejeli, drugi de so se odpovedali; pa nobeni nič ne vedo od tega. Po nekterih besedah sklene „Univers“: Prejden kdo govoricam verjame, bi ne smel pozabiti, de Rim nima navade brez prevdarka kaj storiti in se za neznane reči ne odloči.

Iz Pariza pišejo, de se je Ludovik Napoleon zavezal, de hoče tudi z orožjem, ako bo treba, papeževo posvetno oblast ohraniti.

„Giornale di Roma“ razglašajo pisanje sv. Očeta do kardinalvikarja v Rimu, v katerim molitve za doseženi mir napovedujejo, in pravijo med drugim: „Kakoršne koli nasledke bo že ta mir imel, jih bomo mirno pričakovali

s stanovitnim zaupanjem v varstvo, kteriga bo Bog vselej in v resnici milostno delil Svojemu namestniku. Svoji cerkvi in za ohranjenje pravic, ki se obema spodobijo.“ Na drugim kraji pravijo sv. Oče: „Treba je tedaj še dalje Boga prositi, de po svojim neskončnim usmiljenji zopet dodeli zdrave duše in serca vsim tistim, ki so bili zapeljani ter so se od steze resnice odvernili, in naj bi to dosegli, de bi se ne jokali zavoljo domišljevanih in nalaganih neusmiljenost v Perugii, ampak zavoljo svojih lastnih grehov in svoje osebnne slepote.“

Španjska kraljica je sv. Očetu za ohranjenje Njih posvetne oblasti vojne in denara ponudila; tudi napolitanski kralj je pripravljen Jim v ta namen dva polka ali regimenta vojašine poslati. Skorej vse moči, celo nekatoliške, so obljubile s svojo besedo in veljavo pripomoči, de se red poverne v razrogovljenih papeževih okrajinah. Misli se pa, de bo Napoleon sam mož beseda in bo poskerbel za ohranjenje papeževe svetne oblasti, kakor je večkrat zaterdoval, in de se sv. Oče menijo zavoljo tega z njim dogovoriti.

Casniku „Ami della Religion“ iz Rima pišejo, de sedanji čas kardinali skorej neprenehama zbore imajo. Ptuji pooblastenci imajo ondi dokaj opraviti, de bi se punt in njegovi nasledki odvernili. „V čast vsih evropskih vlad,“ je rečeno dalje, „ktere imajo namestovavce pri sv. rimskim stolu, moramo spoznati, de ne ena zmed njih, ko jim je bilo naznanjeno, kaj de se godi, ni opustila, svetimu Očetu zagotoviti, de zadevne vlade nobeniga djanja puntarjev ne bodo spoznale ko pravno in veljavno, in ravno nekatoliške moči so to še nar bolj zaterdile. Španjolsko se je ponudilo 20,000 vojakov v Ankonu poslati namesto Avstrijancov; od tod se razjasnuje živost in oboroževanje Španjolecov na morji. Španija se oborožuje, de bi ob času potrebe s svojo vojsko stiskanemu sv. Očetu v pomoč hitela, ako bi namreč Njih svetnemu posestvu kdo nevarnost nastavljal. — Generalu Goyonu so nesramni puntarji že žugali, de ga bodo zabodli, ker se noče podati in služiti v njih osnove.

V Veroni je bogat veljak vse svoje premoženje, 700.000 dvajsete, zapustil škofu Benediktu žl. Riccabona, de naj se v pobožne in dobrotne namene razdeli. Pač lahka delitev dandanašnji!

Francosko. Pekel, je znati, ima posebne ministre, ki ob vsakim času posebno na to strežejo, kako bi duhovstvo v slabo ime pripravilo. V Elzasu so o poslednji vojski hudovoljni ljudje grozovito lagali, koliko milijonov de so jezuiti, trapisti, semeniša, duhovni v Strasburgu našimu cesarju pošiljali. So namreč tamkaj Nemci, in na to je pekkel svojo laž zapel.

Azijansko. V Madrasu je misijon v lepim cvetu. Od reke Corery do morskiga nosa Komorin-a je 6 do 7 milijonov prebivavcov, in med njimi 150,000 katoličanov, ktere 43 jezuitov oskerbuje pod škofam in apostoljskim namestnikom Canožam. Razkolvniki in protestantje se v velikim številu povračajo v katoliško Cerkev, pretečeno leto 5000 razkolvnikov in 400 protestantov; 500 odraslih nevernikov in 1000 otrok je bilo kersenih.

Angleško. Žena majorgenerala Beckwith-a v Silksworth-Hall-u je v katoliško Cerkev prestopila.

V Lancaster-u v „South Carolina“ je umrla bogat kapitan, Mak Kenna. Ta je nar veči del svojega premoženja, ki je znašalo kakih dve sto tavezent tolarjev, zapustil škofu v Charleston-u, de naj se napravi fantinska ubožnica, in de naj se podpera dekliška ubožnica, ki je v unim mestu že napravljena pod vodstvom sester „of our Lady“ (naše ljube Gospé).

V novim Orleansu v cerkvi sv. Alfonsa je č. O. Mak Grane sedem odraslih protestantov sprejel v katoliško Cerkev.

Badensko. Badenska vlada, ki ima čez dve tretjini

katoličanov, je bila že več let v razdvoji z rimskim stolom; l. 1853 je bilo več visokih gospodov celo izobčenih, ker so v pravice katoliške Cerkve po vladinim navodu segali. Zdaj pa je z Rimam pogodba (konkordat) sklenjena in 28. u. m. tako ustanovljena, da bo katoliška Cerkve zopet svoje pravice vživala. Enajst gospodov, ki so bili velikim cerkvenim izobčenju zapadli, je v Rimu odveze prosilo in bili so 11. t. m. očitno s priznice te cerkvene kazni rešeni.

Hajti. Novi predsednik Geffrard na Hajtiškim v Ameriki misli neutegama več duhovnov v Rim poslati, sv. Očeta prosit, da bi hajtiške katoličane v cerkveni red splovali in s hajtiško vlado pogodbo (konkordat) sklenili. Ta modri predsednik dobro sprevidi, da odreja le na verni podlagi izdaj, in bo vstav ali kolegijo za mladost napravil in ga duhovstvu izročil. Veliko duhovnov je potreba, da dolgo časa osirotene duhovnije svoje pastirje dobijo in odreja ilnice napravijo. Upajo jih iz Belgije dobivati, kjer jih je med pobožnim duhovstvom veliko, ki se želé misijonam posvetiti. Za 900.000 katoličanov na večernim Hajtiškim so nar manj 3 škofje potrebni. (Kath. Bl.)

● koncu šolskiga leta.

Pa spet je ura šolskih ved odbila,
Prenehaj teči vir je učnosti,
Ki nam rosil na pota je modrosti:
Oddiha sladka doba nastopila!

O de bi vedno nas modrost vodila,
Ko nabiraje zdaj doma cvetlice
Hladili bomo vroče si glavice.
De z bogoljubjem nas bi napolnila!

Končano v šestih dneh je blo stvarjenje,
In sedmi dan je čas bil praznovanja;
Podobno temu učencov je življenje:

Verste med letam dnevi se njih djanja,
Nazadnje pa, ko neha spet učenje,
Nastopi mili čas jim počivanja! Nozarjev.

Domaće duhovne vaje, svetó živeti in zveličano umreti.

(Daje.)

Krotiti se mora poželenje po časnih rečeh, vpokojevati se serce pri njih zgubi. Vprašanje je, če bi se zmed sto najdel vselej saj eden, da bi se po Božji volji obnašal, kadar ga nesreča zadene? Bog nam daj v enacih primerljajih v spomin bogoljubniga terpina Jopa in njegov prelepi nauk: „Gospod je dal, Gospod je vzel; kakor je bilo Gospodu všeč, tako se je zgodilo: ime Gospodovo bodi češeno!“ (Jop. 1, 21.)

Kaj pa pomeni tisto silno tarnanje in vdelovanje, — tista kletvinja, jeza, — tisto vpitje čez ljudi, — tisto ostudno godernjanje, — tista nejevolja in tožba zoper do brotljivo previdnost Božjo, kadar kaka nesreča pride? Ako ne veš, ti hočem povedati; poprej pa mi povej, kaj pomeni veliko pretresenje in silne bolečine, ko se zob izdira? Ali ne tega, da je zob globoko v čeljusti tical. Vedi in pomni, da ravno to pomeni tvoje silno rojenje in vdelovanje o zgubi časnih dobrot. One pregloboko tiče v tvojim sercu in v tvoji duši, — od tod tolika bolečina ko si ob nje. Zakaj si pa morebiti tako merzel in vničaren, kadar zgubiš stan gnade. Je mar tebi prijaznost Božja kaj maliga; nekoliko srebra, kos zemlje itd. pa kaj prav silo veliciga?

Ker veš, da brez mnogih udarcev, večih ali manjših, boš javalne šel skoz dolino solz: poskušaj svojo moč, vprašaj samiga sebe, kako se boš obnašal, ako te kaj hujsiga zadene? Pisce, ki jih kdo že prej leteti vidi, manj hudo

zadenejo, pravi modri; in junasko pripravljatje na nesreče in tepeže pridobi človeku zmagovite gnade za čas poskušnje. Kdor vse spozná za Božje darove in ne za svojo lastino, bo pač veliko ložej prenašal, ako bo vidil, da se mu ti darovi odmaknjeni.

Predposlednji dan uniga mesca se bere v življenji svetnikov spomin sv. Julite, ktere serčnost in ljubezen do Jezusa je kej zlahna in imenitna.

Ta sv. devica je bila doma v Cesareji na Kapodoškim, ali kakor nekdo besedo tolmači, v Kapotočii. Starši so ji bili zapustili silo zemljiša in premoženja in blaga, ali naj drajši zmed vsiga je bila sveta vera v Kristusa. Veljakov eden v tistim mestu, gerd lakomnež, oderuh in ropar v lepši obleki, je devici ugrabil nar veči del njeniga premoženja. De bi pred sodbo izhajal, si je najel krivih prič in sodnike podkupil. Julita si ni vedila drugači pomagati in gre tožit za svojo pravico. Zaslusni dan pride, sodniki sedé na stoléh, in Julita jim razloži neslišano zatiranje in odiranje lakomniga človeka, ter si upa brambo in pravico najti. Tode lesičji tat in ropar vstane in reče: „Julita je Kristusova naslednica, in dokler se Kristusu ne odpove, po postavi ni pripušeno, da bi sodnik poslušal njeno tožbo.“ Sodnik hudodelniku prav dá in ukaze pri ti priči prinesiti oglja in kadila ter reče: „Cesarska postava velevala, da kristjanje zamorejo le potem pravico doseči, ako se Kristusu odpovedó in malikam kadilo darujejo; ako se tedaj hočeš zanašati na deržavsko brambo, daruj poprej bogovam!“ — Julita pa ni dolgo pomišljevala, Kristus ji je bil ljubši mem vsih zakladov na svetu, bolj ga je ljubila kakor svoje lastno življenje, in brez omahovanja je rekla: „Rajši naj gre življenje; rajši naj gredo vse moje posestva v nič, kakor da bi kdej usla brezbožna beseda zoper mojiga Boga iz mojih ust!“

Krivični sodnik pri daljni stanovitnosti serčne device svoje togote ni več berzdati premogel in v velikim serdu obsodi Julito, da mora zgubiti vse svoje premoženje in počasne smerti na ognji umreti. Julita je to sodbo slišala, in naj bi jo bil vidil kdo zmed navezanih na ta svet, kako mirno in jasno se je ona nato v nebo ozirala in Bogu darovala svoje življenje. — In kaj se zgodi naslednjic? Germada je postavljena, — oginji se vžge, — kersanske žene opominjajo nedolžno devico, da naj bo stanovitna, — rabeljni se pripravljajo, da bi jo na germado vlekli, — že se vzdiguje plemen s skladovnice: Julita pa brez strahu in s stanovitnim korakom na gorečo germado gre. Pričujoči se čudijo in stermé, da nikoli tega, groza jih obhaja, ko vidijo svetnico sredi žerečiga plamena stati, moliti in umirati. Plemen jo je vdušil, ali oginji svetiga telesa ni bil poškodeval; celiga so bili našli kristjanje, ko je bil oginji vgasnil, in pokopali so jo pred veliko cerkevjo v Cesareji. Sv. Bazili pripoveduje, da je bil bister studenec na tistim mestu vdaril iz tlá, ki je bolezní ozdravljjal in odvrčal. — Tako Bog povelicuje že na tem svetu dostikrat tiste, ki se velikoserčno vsimu časnimu zavolj Boga radi odpovedó, tudi se življenje dajo, ako je treba.

Duhovske zadeve.

V ljubljanski škofii. Gospod Fr. Pustaverh, duh. pom. v Šmartnu na Tuhinskim pride za duh. pom. v Velesovo.

Dobrotni darovi.

Za afrikanski misijon:

Po sporočilu raujce Ursule Hauptman 5 gold. Neka gospa v Gorici 10 gld. n. d. Bratovšina sv. Ursule v K. 5 gold. 25 kr. n. d.